

A közművelődési és a középiskolai könyvtárak együttműködése a fővárosban

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár hálózatának fontos feladata, hogy az ifjúság nevelésében együttműködjék az iskolákkal. A közös munka alapjait hosszú évek gyakorlata vetette meg, az együttműködés azonban jó ideig csupán egy-egy lelkes, többnyire irodalom szakos pedagógus úgyszeretetére, energiájára és a könyvtárosok megújuló próbálkozásaira épült. A Művelődésügyi Minisztérium által kiadott „Iránylevek a 18 éven aluli ifjúság könyvtári ellátására” a szakfelügyelet számára nagy lehetőséget teremtettek az iskolai könyvtárosok jobb szervezeti összefogására. Az iskolai könyvtárügy előtérbe kerülése hozzájárult ahhoz, hogy a közművelődési könyvtárhálózattal közelebbi munkakapcsolat alakulhasson ki.

Kerületi tanácskozások

A Fővárosi Tanács művelődésügyi főosztályának iskolai és gyermekkönyvtári felügyelője, valamint a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár hálózati és módszertani osztálya kerületenkénti találkozókat hívott össze, hogy a két hálózat munkatársai az általános alapelveket és a soronlevő tennivalókat megbeszélhessék egymással. Előkészítésképpen *közös módszertani útmutató* készült a tanácskozások szervezéséről és tartalmi előkészítéséről. Az útmutató felhívta a figyelmet arra, hogy az eddiginél sokkal alaposabban *kell tájékozódni egymás könyvtáraitól és tevékenységéről*, mert az értekezleteken már pontos helyismeret alapján kell meghatározni a közös tennivalókat. Az összejövetelek lehetővé tették, hogy a feladatköröknek már korábban sokszor körvonalazott, de még nem mindig elfogadott meghatározását, a könyvtárak egymást kiegészítő szerepét hangsúlyozni lehessen.

Ismeretes, hogy az azonos közegeben — a tanulók körében — végzett munka és az egymást segítő funkció sok lehetőséget nyújt a diákok olvasásával, tájékoztatásával összefüggő problémák közös megoldására. Az iskolai könyvtáros sokat tehet azért, hogy az olvasóvá nevelés az oktató-nevelő munka részévé váljék. Állományával és olvasószolgálati munkájával az oktatás közvetlen támogatója, a kötelező irodalom kézbeadója. *Közvetít a tantestület és a közművelődési könyvtár között* is. A szaktanárokat pedig a tanulók könyvtárba irányításával segíti a könyvek mindennapi használatára nevelésben. A két intézményrendszerben így egyszerre érvényesülhet a *tanulás elmélyítése a tananyagon felüli rendszeres olvasással*.

Köztudomású, hogy minél tartósabb valakinek a kapcsolata a könyvekkel, minél rendszeresebben olvas, annál bizonyosabb, hogy nélkülözhetlenné válik számára a könyv. Ha viszont a kapcsolat nem elég szilárd, az iskola befejezése után a fiatalok elszakadnak a könyvtártól, gyakran a könyvtől is. Erre hívja fel a figyelmet az a tény, hogy a *19—24 évesek viszonylag nagy számban hagyják abba a könyvtárak látogatását*.

A két könyvtárhálózat együttes munkájában középpontba kerülnek az *elsőosztályosok*, akiknek olvasóvá szervezésében a közművelődési könyvtárban tett könyvtárlátogatás jelenti az első fontos lépést. A korábbi kezdeményezések az elmúlt két évben a nagyobb szervezettségnek és az azonos érdekek jobb megértésének eredményeként általános gyakorlattá váltak. A könyvtáros a könyvtár állományának bemutatásával, szolgáltatásainak ismertetésével igyekezett a diákokat könyvtárhasználatra tanítani, hogy magától értetődő természetességgel nyúljanak a könyvekhez. Ezeknek a látogatásoknak sok esetben *toborzó hatásuk* volt. Eredményük az is, hogy a korábban könyvtárba járók számára olyan eszközök létét és fontosságát s a tanulás szempontjából is praktikus hasznát tárta fel, mint például a Szabó Ervin Könyvtár *ajánló bibliográfiáinak* egész sora, mint a különböző szempontú, az állományt sokoldalúan feltáró katalógusok, a gazdag kézikönyvtár stb. Természetesen a gyermekkönyvtárat jól ismerők számára is sok az újdonság a könyvek elrendezésében, feltárában és az olvasókkal való foglalkozásban egyaránt.

Felkészülés az érettségire

A diákok másik fontos rétege — amelynek különösen hasznos a könyvtár segítése — az érettségire, egyetemi felvételre készülő csoportja. Sok kerületi könyvtár minden évben rendez egy vagy több előadásból álló irodalmi előkészítőt, amelyet igen sokan látogatnak, s amely a felkészüléshez nélkülözhetetlen könyvekre is felhívja

a figyelmet. *A kézikönyvtár kiemelt részét képezik ez idő tájt az érettségi anyagához fontos könyvek, s esetenként kisbibliográfiák kézbeadásával is segítenek a könyvtárosok a tételek kidolgozásában.* A találkozók után a pedagógus-könyvtárosok szervezőmunkája révén sok érettségire készülő diák jutott a kerületi könyvtárak e szolgáltatásaihoz. Néhál a folyóiratok jobb feltáráásával, kézbeadásával is foglalkoznak, hogy minél több diák ismerje meg ezek jelentőségét a naprakész tájékozódásban. A megbeszélések hatásaként az iskolai könyvtárak a *tanulmányi versenyekhez* szükséges irodalom megszerzésében is jobban támaszkodnak a kerületi könyvtárak állományára. Több szakközépiskola javasolta a közeli könyvtárnak olyan szükséges kézikönyvek beszerzését, amelyek az iskola könyvtárából hiányoztak, és amelyeket ezek nem is tudtak megvásárolni. Néhány értekezleten felvetődött az az igény, hogy a szakfelügyelők kísérik figyelemmel a legújabb és legfontosabb könyvek bemutatását az oktatás folyamatában, hogy a diákok számára a szakirodalom szerepe valamilyen tudományágban még hangsúlyosabbá váljék. Ez a fejlődés már megindult, és az irodalomtudomány ezen a téren kezdi elveszteni korábbi hegemoniáját.

A közművelődési könyvtárosok figyelmét felhívják néhány *tantárgy módszertani kiadványában* megjelenő bibliográfiára, amely az állománygyarapításnak fontos segédeszköze lehet, különösen egy-egy szakközépiskola vagy tagozatos osztályokkal működő gimnázium közelében levő könyvtárban.

Szakköri foglalkozások

A tapasztalatcserék óta mind több szakkör tartja foglalkozásait és az azokra történő felkészülést a körzetében található Szabó Ervin könyvtári olvasótermekben. Az iskolai könyvtárosok megígérték, hogy az iskolájukban meghirdetett saját *pályázatok témáját az év elején közlik*, hogy a kerületi könyvtárak kellőképpen felkészülhessenek a várható igények jelentkezésére. Számukra nagy segítség, ha a kötelező irodalom pontos tantervi ütemezéséről is idejében tudomást szereznek, mert az iskolákat e tekintetben ma még ki kell segíteniük.

Az ajánlott irodalom kiválasztása intézetenként, osztályonként és pedagógusonként igen különböző. Egy-egy iskola igényeire az adott könyvtár — a vásárlás mellett — a hálózaton belüli, egyre gyakrabban igénybe vett könyvtárközi kölcsönzéssel is felkészülhet.

Több iskolában kifüggesztették a legközelebbi Szabó Ervin könyvtár *nyitvatartási rendjét*. A kölcsönös tájékoztatást szolgálta a kerületenként rendezett — néhány helyen már többször megismételt — összejöveteleken kívül az iskolai könyvtárosok továbbképzése keretében sorrakerült látogatás a Szabó Ervin Könyvtár központjában. Ennek során lehetővé vált mind a szociológiai és a helytörténeti gyűjtemény bemutatása, mind a bibliográfiai, valamint a hálózati, módszertani munka megismertetése. Az együttműködés további módjait is megvitatták.

Elmondhatjuk, hogy *a két hálózat munkatársai jó kapcsolatot alakítottak ki*, az iskolák bibliográfiai segítséget is kapnak, a Szabó Ervin Könyvtárak vezetői és ifjúsági felelősei pedig gyakran tartanak ismertetőket az *osztályfőnöki órák* keretében. A tanórák szemléltetéséhez könyveket adnak, s ahol megkezdték a hanglemezek gyűjtését, természetesen ezekből is rendelkezésre bocsátják a kért példányokat. Az együttműködést *diák összekötők* is segítik.

Az itt felsorolt tennivalókkal összefüggésben a Szabó Ervin könyvtárak különös gonddal foglalkoznak a fizikai dolgozók gyermekeinek egyéni segítségével, amelyre megfelelő módokat keresnek. Az iskolák több kerületi könyvtárnak elküldték az érdekelt tanulók névsorát, hogy őket vonják be elsősorban a könyvtár életébe, esetleg a *kiscsoportos foglalkozásokat* is mindenekelőtt az ő számukra szervezzék. Felhívják figyelmüket az olvasótermekre, különösen azokra, amelyek *szombat-vasárnap is nyitva tartanak*. Sok apró lépés történt már e téren, s ezeket folyamatossá és általánossá tenni nem kis feladat.

*

A két hálózat együttműködésének szervezeti feltételei megvannak, ezek sokrétű és gazdag tevékenységet tesznek lehetővé. A további fejlődésben nagy szerepe lehet a *távlati fejlesztési tervek egyeztetésének* és megvalósításának. A feltételek lényeges javítása megsokszorozza majd az eddigi eredményeket.

Gálné Ballagi Ágnes